

پښتونخوا

د پښتنو ټولنيز ولسوليز كوند خپرونه

۷ مه كڼه ۱۹۹۰ كال

Pakhtoonkhwa

Jahrgang./Vol.:1990 /4 Nummer/No.: 7

**ORGAN DER SOZIALDEMOKRATISCHEN
PARTEI DER PASCHTUNEN - Pashtunchwa/Afghanistan
ORGAN OF THE PASHTOONS SOCIAL
DEMOCRATIC PARTY (PSDP) -Pashtoonkhwa/
Afghanistan**

www.pashtoonkhwa.com

pashtoonkhwa@gmail.com

psdp@gmx.net

V. I. S.P. / RESPONSIBLE FOR CONTENTS:

DR. KABIR STORI

HÖNINGER WEG 63

5000 KÖLN 51 WEST GERMANY

Editorial Board/Redaktion

ALI KHAN MASEED

HIDAYAT BANGASH

KHAN SAPI

HABIB STOMAN

SHAHJAHAN

د پښتنو ډيموکراتيک اولسوليز گوند خپرونه
ټول ټکي ٧
اکتوبر ١٩٩٠

JAHRG./ VOL 4/1990 Nr/No 7

PASCHTOONCHWA PASHTOONKHWA

ORGAN DER SOZIALDEMOKRATISCHEN PARTEI DER PASCHTUNEN
ORGAN OF THE PASHTOONS SOCIAL DEMOCRATIC PARTY

PSDP

مخ

سربیکونه

- ١ دا وستی جگړه د چا اوږده پاره
- ٤ نوی نړیوالی
- ٨ د افغانستان او جرمني یعنی المانی
تعلقات او پېژندنه کلوی
- ١٤ هېډونه (معنی ځای)
- ١٥ توری لړی
- ١٨ جنت
- ٢٠ بڼی بدی
- ٢٣ دکانی کرښی
- ٢٤ پښتونخوا ستا اتلان
- ٢٧ د طبیعت قانون

خپرونکی: د پښتنو ډيموکراتيک اولسوليز گوند
پښتونخوا / افغانستان

HERAUSGEBER: SOZIALDEMOKRATISCHE PARTEI DER PASCHTOONEN
PASCHTOONCHWA / AFGHANISTAN

PUBLISHER: PASHTOONS SOCIAL DEMOCRATIC PARTY
PASHTOONKHWA / AFGHANISTAN

د وکتور کبير ستوری
زمه وار : DR. KABIR STORI
V. I. S. P.: HÖNINGER WEG 63
RESPONSIBLE FOR CONTENTS: 5000 KÖLN 51
WEST GERMANY
TEL. (0221) 360 2472

د خپرونې جرگه
REDAKTION
EDITORS BOARD

عليخان محسود ALI KHAN MAHSOOD
هدايت بنگش HIDAYAT BANGASH
حبيب ستومان HABIB STOMAN
خان سابي KHAN SABI
شاهمان SHAHMAN

دغرنی کنیری لیکنه

داوسنی جگره دچا اووچه پامره

خونډ نیری په خپله منظومه کس ویره بکلی ده. او بیخ یوه بله سیاره چه پدغه شمسی نظام پوری نیری ده او انسان کی پشړن تر دغه اندامی پوری بکلی او په نیری پوری نده. خو په نیری کسې میشه انسانانو چه چیری چه دی او په هر بکلی پوری چه استیا لری. دغه خاورنی جکی ته کی دخیلو په پوپه نروس او په نلری اختراعات سره داسکلا لاپسی جیره کړیده. ممکن تامونه پدغه نیری کسې دپوری حل پامره په لهادنی توگه هلته او دلته میشه شریدی جوړهول پکسې پدی لپته دی. چه په منځنی آسیا کسې یا شمال آفریقا او یا خرمکن هندوستان دهمالیه او هند وکش هندو کسې وکری دی دبل هر حال خپه لپری پدی خوند پوره شوی وکس چه دپوری دلمترو او شیکرو خپه خرمکنه سینه کپته اختل کیدی می شي. پدی ترخ کسې پشترت تام هم خپله نیرواله برفه د امر د سیند او د اباسیند خپه پوسی غاړه پوری او د چترال خپه د اسلام قلعه پوری د دیر و پخوړن مالونو خپه نیولی ده. چه دیر بخوانی بکلی شری تامونې تمابونه د دغه تام د موجودیت او میشه کیدو مشاهده پا همدغه سیر کسې سنی. که خپه د تاریخ په اوږدو کسې میون پشپتانه د کلتی خپه هم تیر شوی او د اصفیان خپه او سنی دی. اوسنی خرقه شریانچه په قند هار کسې ده. د بنام خپه ساوول شوی بیام ددوی پلرک خاوره همدغه ده چه پکسې ورتا کورته و نیول شوه پشتر د تاریخ په اوږدو کسې د خپل خان پامره ملکه د نورو قومونو پشپان میناسته کلیر دود او ساوايات ایجا د کړیدی. چله من و سځ پشپتانه

په صفت باخدی ویاړی. دهغه جلی خپه دوه موضع کالی ماخو او خیرول پشپتانه په دوستی دیر کلتک دی او چاچی ورتا په بده سترکه کسلی دی لویا خو غیم ته کس داسی کداس و نه و سر کړیدی چه د شمت کس هبج مله خیرول سنی هر چا او هر ملک چه پشپتنو دوستی غبر کړیدی لولا تو او سله کی هم تاریخ مثالونه پخپلو پاڼو کسې ساتل دی. ولک چه محمود غزنوی د توری او میران لورک اعتبار پشپتنو کړی دی او کله چه هندوستان ته پشپتنو لور دده خزانوالی او خلیالی مرونه همدل پشپتانه و. دهغه عی او سره سنا چه د هندوستان خپه ساوول کول د پشپتنو دمنوی په زور او پشپتانه پدغه جگره کسې واز پوری خوشاله وچه اسدم دین کس خیر کړیدی. همدارنگه مله چه بارترا د خپل پلرنی وطن خپه کالی به مانع. لوی پشپتنو دهغه کسې تو د خوکلی د کور او دی د خان سره هندوستان ته بوتلو او د هند پر تخت کی لیاو. خو دده اولاری چه مله د پشپتنو توری حق پشپتانه و نه کړه لودی پشپتانه سست ساوول پریک او د پشپتنو دنگالی لور لپره مشر خوشحال خان فلک تر قیادت لاندی ددوی سره سست جگړه وکړه. خوشحال بابا د مغلوسه داسی په حده لغوت وپنور چه دال وصیت وکړ چه دده تر مرگ وروسته دی باید پر داسی خای کسې سځ کسری شی چه هلته د مغلو د آسانو د پشپتنو نه وی ورکسې همدارنگه کول کسې چه پری سر بندک وکړی او کله چه نادر افشار د پشپتانه لور کسې سمشو لور احمد شاه بابا وچه دده د کورنی عزت کی پشپتانه کور او هغه کی په دیر د پشپتانه سر د خپل وطن ته ورسول. همدارنگه مله چه دالمان د وقت حکومت د امیر غازی امان الله خان په وقت کسې د پشپتنو سره مرستی کړی وی کله چی پر دوی باخدی په دویمه ځیر لواله عمری جگره کسې سخته مله غله پشپتنو دهغه د پخوړن مرستو د پشپتانه پشپتانه کړیدی. اما همدغه چه انگریزان په خور واورو د پشپتنو خاور کی ته لمانی. او د نیولو خیال کی پری کړی وی. لوی داسی سخته ترار لوسره مخامخ شول چه تر اوسه کی لا دوی تاریخ خپل توری کسې. پشپتنو د انگریزانو په مقابل کسې خای ایجا د کړیدی چه لوی د پشپتانه نیری لمانوسه د د انگریزانو

لوی با دونه کړی. همدارنگه غازی امان الله خان او صلاحی او د میروند جگره لا اوجم حتی د منطقی د خپلو ویاړنه د کانه سره لری. ولک چه انگریزانو دوی امیر اطری مالی د افغانان د خپلواکی خپه شروع شوی ده. د کابل بالا هار د کوهستان غزندی. د جگه ملک و غسرو لومنه د میروند او کوهستان د شتی د پشپتانه او خیر درمی غرونه او کس هم بداسی گواکس کسې دی چه انگریزان دغه وری ته د خپلو نیکو د مهور و همدو کول پسی کړی. روسانو کله چه سردار داود خان ته د روسی په نامه راوړلاندی شول او داسی شپوله چه کوندی د افغانانو خپلواکی لپری حل به رسمیت پشپتنه ده خود د انگریزانو په مقابل کسې دوی خپل ساست او دا کومه خاور پری نه وه ولک افغانانو دهغه ته نرسیره وفته ارز نسبت وکولو. خو مله کسې د افغانانو د خلوس خپه وکله دوستی درهم او کیده وره کوره او نونو په خاوره کی برمن وکړ او د کابل کولگی رژیم کی په قدمت راووست لوی د افغانانو د غنچه خاوره ایاخون سره مخامخ شول چه د روسانو نیر لواله قدرت کی داسی کس کس کړ او د اختیاره و غورجو، چه جگره به بی کوم استخاری قدرت د افغانانو خپلواکی ته په سپکه سترکه ونگوری د شهیدانوسری لودی وین او د غازیانو غور په پشپتنو خوالک د خیر د بکورد کور به شان داسی خپاره شول چه نمان کی د سول د پشپتنو خوار کولک او تیریزی د سول خپه خپاره غلماو ته داسی توری کندی ستوی چه د پشپتنو سره کسې وک شوه. د پشپتنو خوار کولک په غور و خلو شوه او د خپل میران په هنداری کی غلماو ته په لاس کړی. خردیده هغه دغه ویاړنه دغه لاسته راوړنه د چا په لاسون د چا په خالو او د ویر لپری به خای نه و در پیری. غلماو نو خپل کور کبان تر غلماو لپری ورسولوسه سمبال کړی. اوس لوی غواړی چه د افغانان په افغانانو ورتنی دا وار دده حال او فریب چه هر خط ناک دی. هغه د هر ورتنه چه مخامخ کی کولو اوس په بل رنگ د افغانانو په ضد مانع. د انگریزانو د انگریزانو جنگ او دگ

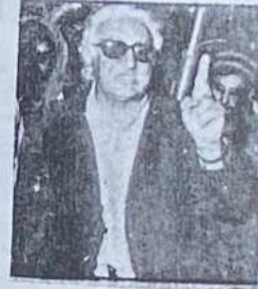
د چا پاره لوی چه پاره. دار شمله ورو تامی مشرانو او لور ماره خلیانو ارادی خه شولی. داد جیرو او اولسون سپین پیری چه نه د لالک اور دوی خپه د دوی پشپتانه اولسون ولک تاثیر نکوی. رنیتا ده چه چه دیر مشران او دیر پشپتانه او دیر د زور غازیان تر خاور کی لاندی شوی. خو دهغه ویینه د دوی د پشپتانه په رگولو کسې خپله. د دوی د زورتیا د تاو دی وین سوری کس به په جگره کسې به کولو کسې د سول سره د غلماو مله به ملک کسې ساوول کړی. او غلماو کس به بیاما د مانو او د لویو ته پوځی اتنونه وکړی او د سر سینه ووز د یا دونه به تل شرتله دوندی وسالک. دری پشپتنو خوار تامی مشرانو نه راهیل لری چی د پشپتنو دود او دستور سره سم د پشپتنو خوار تیر تاریخ د مواج سره جرت د افغانانو ترخ جگره شی. او د پیر د لاسونه د دغه معضلی خپه لند کړی دوی د خپل اعتبار خپه د خپل موجودیت خپه په منطقه کسې د دغه جنگ د خلاصون پشپتانه خپل پیل کړی. دا وقت دی کومان مری اول پشپتانه به حتی د داسی تامی مشرانو هلی طی وستان او د رنیت سنی وکړی.

لوی نرمانی

لوی نرمانی د پشپتنو د لویانو لپری د خوند مشر د لوی کس ستوری وویل چی یا ابرو کس (Irkuk) کسې د دود سترو کولو د پشپتنو د دود پشپتانه ورتا به افغانان کسې ازاد او عادلانه تالک توشی. د هر کسې وورده خوار مار هله کیدی شی چه د دواړه ستر کولو نه د خپلو وسلو په بند لوسره د افغانان د جگری جسی وچ کړی او افغانان په عزت سره خپل وطن به میرتانه شی او هم کابل به واکمن او هم د پشپتانه لپری امیران ورا ورساوی چه انحصاری مکره به پیری دی او د پشپتانه لپری پشپتانه

دیکھو کراسی ته چه پدی سیمہ کسے دامن او سولہ کھنوں کوی غابره
 کیر سوری ستمی زیاتہ کمره چه تر لوو زیاتہ قربانے پینتون
 چه په سیمہ کسے تا یخ جو روونکے خواکے دی ، و مکرے خوساسی واکے
 دوزو پا لاس کسے وی۔ یہ ظاہرہ غول سرته یو پینتون را خیرتول
 دی۔ جو یہ حقیت کسے واکے ورسره نہ وی۔ وگوری دافغانستان
 جمهوره رئیس واکتر کیمب الہ او د پاکستان جمهوره رئیس اسلام الحق خان دواہ
 پستانہ دی۔ یعنی دوه پستانہ جمهوره رئیساک کرو۔ یہ خیل نوم پینتون خواستہ برک خیر پورہ
 د پینتون حقوق نہ یوازہ د پینو لاندی سترہ بلکہ وینت خیرول کیمیزی او ذل کیزی

پیناور : د پینتون ستر مشر خان بابا ویلخان ویلی دی جی صوبوتہ

«خان بابا ویلخان»

دی دھنی دجا نرو حقوقو پید و رکولو
 کینی نور خند و نہ کمری شی او پہ
 این کینی ورکپ شوی صوبائی خود
 مختاری دی د زره له کومی و منلی
 شی۔ ده وویل جی پہ ایم آر ڈی
 کینی د اپریکمر شوی وہ جی پرته
 له امور خارجه کولسی، موصلاتو

او دفاع نوری ثولی شعبی دی صوبوتہ ورکپ شوی

سوات : د پینتون تنگیالی مشر خان لالا محمد افضل خان ویلی دی جی
 پستانہ نسلی، ژبنی، مذہبی، کلمتوری، جغرافیایی او اقتصادری
 وحدت دی خوبیا هم انگریز دردی غیرت سرحد پینی قائم کرو یوه
 کمره کی «بندر» ددی کمری دلا ندی علاقے ته کی رعیت په
 انگریزی کینی Seale Area وویلہ جی پدی کینی انگریز انو خیل

نظام تعلیم او خیل قانون په پوره توگه نافذ کړو. ددی کمری
 نه بره کی یوه بله کمره را بنکله چی هغه د پورن په کمره
 مشهوره ده. ددی دواړو کمرو دمنع علاقے ته کی قبائیل علاقے
 ووی. پدی کینی انگریز ایجنسی او قبائلی ریاستون قائم کړه
 او پدی علاقے کین انگریز خیل موجودیت د پو لیتھل ایجنسیت
 په ذریعہ ظاہرولو یا بنودلو. دشوروی ای دسره جی د پستانہ
 کمره را بنکله کیده نو مشری کی یو انگریز جی کسایمن نومیده
 کور. در پورن او اسو تر منج انگریز انو خیله بالادستی قائم کتر
 خواوکی دقلوبینتونو زیات کلمونه کیزی جی انگریز پخپله خیر
 ورسنوتی دس خومونز لاهم غس تقسیم پراته یو. نو فکر نومونز
 مریم او هورف د پینتونو پورول او وحدت دی. مورن پینتون
 اباد او آزاد غواړو، عظمت او پخپله خاربه کین خیل حکمت غواړو

خان لالا محمد افضل خان

کولن - برمنگهم : د پینتون د ژبیز او لسویز گوند ډلگه که د ډاکتر
 کیر سوری په مشری جی ډاکتر شیر افضل گریوال او د پینتون پیادری
 لسوال مبارز سپلی ورسره و په ۱۹۱۷/۱۲/۱۹ نهته د میون
 زویا بنگس په بلنه جی د خدای جنبل مشر افضل بنگس لورده
 په برمنگهم کینی د پینتون انجمن د بنسټ ایښودلو په غونډه
 کینی گپ ون وکړ. د پینتون انجمن غونډه په شان ارم اسکو
 سره وشوه جی د پری دهنکمر ملکونو او پینتونو اخوا درته
 گن شمیر پستانه رانل و. دغه انجمن اوس د «خول پینتون»
 په نامه یوه مجله په پینتون او انگریزی ژبو خپروی. د انجمن
 د بنسټ د ایښودلو د غونډی قوه ورسره د پینتونو د ژبیز
 او لسویز گوند ډلگه کی دستر مشر خان بابا ویلخان سره په
 برمنگهم کینی وکتل جی د افغان در پری ډل د همتو په لړ کینی
 اروپا ته رانل و. د پینتونو گوند ډلگه کی د خان بابا ویلخان
 سره د پینتونو د حالو تو او افغان در پری په فکر د نظر یو بلون وکړ

پیناور : د پینتون رساله بیرته د پیناور فتح خیر بزر. دغه
 رساله په ۱۹۲۸ کال د مای په میاشت کینی د پانچا خان لخوا جاري
 شوه. خو وروسته د خوکونو خپرولو بند ه شوه. بیا وروسته د
 د پینتون د ژبیز او لسویز گوند له خوا دغه رساله ۱۹۸۳ کال د مای
 په میاشت کینی بیا چاپ شوه او په پینتونو کینی تپته شوه نو د ۱۹۸۳
 کال د جون په میاشت کینی د فیواکین در ژبیز له خوا خپل شوه. خو بیا هم د
 کونول له خور خیر پین ه اوس جی بیرته د پیناور فتح د چاپ اسانات شته
 دی نو د جرمین فتح په دغه رسالی خاص کینی په نا تاملو وختونو کینی خپرون.

کیونکه علی خان مسعود
د افغانستان او جرمنی یعنی المانی تعلیمات او سترند طوری
 چه د ژوت ۱۸۳۸ کینس د پرتگی سارج لیکر د افغانستان ته ورسیده
 او یاد پینتوله خرابه بر باد او ذیل شول. چه ۱۸۳۸ کینس صرف یو ډاکتر
 برائین (Briden) نیم شوبل حالات کینس خلاص شول وو. چه د پرتگی
 د لیکر په سر پر باند افغانستان کیدم و او یوازول ملنگی کولے. چه دغه
 خبر یورپ ته ماغلو. نو د یویم غونډه وچا د ۵۵۰ چه لیکر یورپ
 کینس د هله کله جوړه کړه. د لیکر چه دغه اول محل وو چه یو یورپه او
 جمانی قدرت داسه ذیل شلت د افغانانو د لاسه خوری چه دغه
 تخمینے تا یخ کینس مالک ندو. چه د دے په وجه افغانستان یورپ
 کینس د پینتورنده شو. او د الشورالو د لور جوړو شوی چه هغه
 دت المان عالمان یعنی ایسکل او ماکیس باند دے د هم اثر او کړو چه
 دغه وقت جرمن سره یو شوی وو او تقسیم پراته وو. نو لیکر دوی
 د پرتگی. د لیکر یار دس سره د سیالی وکولو تامل نه وو. چه دغه وقت
 ۱۸۷۱ کینس د Biemark دوی سره یو ځای کول او یو لوی او مضبوط
 جرمن سلطنت یعنی Deutsche Reich بنیا د لیکنور و. او مشر جری
 برولس په غاړه واخسته او لوار بیسارک د دے لری سلطنت
 وزیر المظم یعنی چانسلی مقرر شو. چونکه دوی د لور و یورپ سادجی
 طاقتور لیکه دیر نا وقت سره یو شوی وو. نو دغه لور و نومی
 سره ویستل وه. مگر ۱۸۷۱ نه ۱۹۱۲ پورے المانانو په
 صنعتی، دوزخه او اقتصادری لیکه دیر د ترسقه او کمره. چه د لیکر
 برطانیه، د لیکر د روسیو پر لیکنور و. اوس د روسی سره دولت وو
 فوج وو. بادشاهی وه. مگر جمانی ملک نه وه. هغه ظلم چه دوی چه

ناوقت دسترخوان تہرانلی وو۔ چہ دعوت لوزی و کولونو لوزی تہ بلہ لاس پاتہ
نہ وہ بغیر نہ ورنہ چہ خان تہ دشرکے دیارہ خای پیرا کرمی یعنی

4. März 1924
Nummer 10
37. Jahrgang
Berliner
Illustrirte Zeitung
Verlag Wustein Berlin SW 68
Preis
des Heftes
20 Pfennig

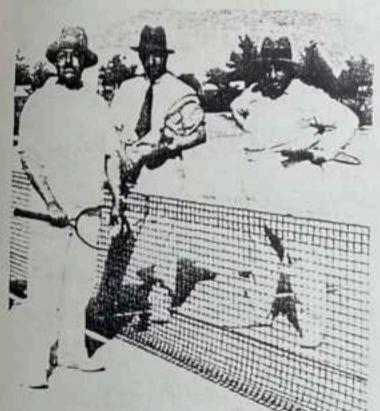

(غازی امان اللہ خان۔ صدر صحنین بزرگ۔ او سواریا برلن کینی)

اوس دکالرنے او سٹیوی جھلے کھلے گھرنڈے روانے وے شلمہ پیرکے

بلاسیہ وہ چہ دی دوہ نیچے ساویک۔ چہ دغہ اول او دویم
جیانے جیلونہ وو۔ اوس ذخیل مناد الویہ بنیاد شرمات۔ المانیان
سریان یوغامی تہ وو۔ فالس، برطانیہ اوروس بے غامی تہ
اوس صرحیا خان تہ ملگری ستل۔ چونکہ پرتگلی د پینستو دینسن وو۔
اد المانیان ہم ذخیل ملے کتے دیارہ برطانیہ یو خنی بالو لوقلہ
شترکہ یعنی کیم دینن افغانان او المانیان دیر سمرہ شردے کرمکے
اول تہ اول جنگ عظیم پہ وقت کتے پہ افغانان کتے دوہ دے وے۔
چہ یورہ تہ پرتگی چلہ وہ اولہ د قوم پرستو اتلا یا لوز چلہ وہ اورغز قوم پرستو
دے خیالے وو چہ اوس بنہ موقع دہ چہ ہند پرتگی سرہ جنگ لوشی چہ
مردہ ذخیل استقل او آزادی دتھو۔ مگر دغہ بلہ چلہ چہ عیاش امیر جیلو
خان تہ سرکتے وو۔ دوی عیش او آرام رزایہ ولو۔ د قوم پرستو افغانان
مشر بننے طری صلب وو۔ چہ تہ وقت ۱۸۸۵ کتے امیر عبد الرحمان
پہ قدسات مانعی۔ لوز پرتگی افغانان کورے تہ د وطن نہ و شمرے۔ چہ
دے کتے د طری صلب کورے ہم وہ۔ دوی اول ہند تہ یا بغداد
آخر شام د مشرق کتے مینشا و آباد شولے۔ چہ دے وقت کتے لوی
سالہ سید جمال الدین افغانان شونڈے وو چہ د طری صلب والد
د سمرہ مددات او کرمو۔ لوز لوی افغانان پہ کھان طری مانڈے لوی اثر
او کرمو۔ ول پدی چہ افغانان صلب د ہفتہ پیرگی قول مشرق کتے لوی
غنتہ مساراجے دینسن وو۔ چہ سید صاحب شرمات او مہر یان تہ
منظم کرمکے۔ او دوی تہ تی د آزادی او خیلو ائی لاری او سنو وے۔
چہ بیاد دتھہ د Young Turk (کھان ترک) غور ٹھک پیرا شو
اول طری صلب اوس لکھوے شیری نہ خبر شو۔ چہ دنیا کتے تہ
روانے دی۔ او د لوکے نما تہ تعلیم تہ او کرمو۔ چہ تہ وقت

۱۹۰۷ کتے امیر حبیب اللہ خان ذخیل پلاس دو وقت شرمی شرمی افغانان
را دعوت کرمکے۔ لوز دے کتے طری صلب ہم وو۔ چہ افغانان تہ مانعی
دغوشول شوو افغانان د خان سرہ علم، تجربہ او لوزی زمانہ سیاست راورد
چہ دغہ بیاد شوو د امیر حبیب اللہ خان د کرم باعث شو۔ او امیر امان اللہ خان
د بادشاہ تہ د سبب شول۔ چونکہ د غازی امیر من شرا د طری صلب
لوس وہ۔ لوز خان امان اللہ خان یو تکرہ او وینس کرم د لورہ۔ یہ
۱۹۱۵ کتے د جرم شینشاہ ویلم دوم د افغانان تہ د شمول د بارہ لوز
د فغانان تہ و لوز۔ چہ دوی د شرمکے د لاری او یا د ایران د لاری
د شمر شمول تہ لوس لوسری سرات او یا قابل تہ ورسیدل۔ تہ
وقت چہ پرتگیان خبر شول چہ جینا لوز
افغانان تہ لوزے ساو بردے کرم
اوتھرا تہ ذخیل خانے خولے حلالے
کرمے او خیلہ تہ لوزے یہ د با کتے
مضبوط کرمے چہ د قوم پرستو کھل
یہ کھانے بات شولے۔ د المان دے
لو لوز تہ و شول مگر امیر صاحب
د جنگ کولونہ مدد تہ فرکند کرمو
دغہ اول کھل وو۔ چہ یورہ کرماری
چلہ د المان کھو افغانان تہ
کھے۔ اول جنگ جیانے کتے تہ لوز
المانیان لوز تہ و خولہ او بادشاہ
تہ جھالینڈ تہ جہلہ وطن شول۔
د جنگ د شمد و لوزاک تہ لوس

غانی امان اللہ خان پہ پلخان کتے
د تینس د لوبے پہ حال کتے۔

افغانان امیر حبیب اللہ خان پہ پلخان کتے مگر او د دی پڑھائے الفلڈی او کھان
امان اللہ خان بادشاہ شو۔ چہ ذخیل سخر او قوم پرستو افغانان لوز حمایت ورنہ
حاصل وو۔ لوز اولے کتے د افغانان دانستقلال او کرمو۔ چہ ۱۹۱۹ کتے
آزادی د شولے او غوشول تہ چہ ذخیل وطن آباد او سموس کرمی۔ مگر د لوز

اودہ قوم نہ پہ کیو شپہ کتے شوک وینس قوم نہ شری جو سہ و لکی جو دغہ
د غامی صاحب دیارہ خنی ورنہ و۔ اول ورنہ تہ کتے کتے بنامانا
پرتگلی ہم پروت وو۔ لوز امان اللہ خان ۱۹۲۸ کتے د برلن او المان
دورہ او تہ۔ چہ ہفتہ وقت کتے د Aniam لوز بادشاہ المان تہ مانگ
تہ کتہ قیصہ نہ وہ۔ تہ ہم زامہ و خلوت تہ د امان اللہ خان او دیکل
کرایا مانگ داسے یان دے بلکہ چہ پروت مانگی وی۔ داخلہ چہ
اول جنگ نہ لیس د دوی بادشاہ جلا وطن کرمے شولے وو۔ او دوی
شکتہ خورہ خلق وو۔ او پدے وقت کتے لوز افغانان بادشاہ برلن
نہ مانگ د جشن نکم نہ وو۔ چہ د غازی پہ وجہ د جرم او د افغانان
تعلقات لوز ہم مضبوط شول۔ چہ ہفتہ د اقتصادی منصوبے نہ سا واخلہ
تہ امان لیسے لوز د لوز سرہ کتے وو۔ مگر پرتگلیا لوز دغہ
چرتہ نہ غلے شول۔ لوز دوی کتے ملا سا پیرا کرمو۔ او غامی زلہ مات
لوز پہ تہ مانگی۔ او افغانان کتے د نیچہ ستاد نہ لیس نارھان
کوس تہ پہ قدر تہ مانگی۔ چہ دغہ کوس تہ پرتگی دیارہ کھل تہ نہ وہ۔
دے کوس تہ ہم روا تہ تعلقات المان سرہ اوسائل۔ چہ تہ وقت
۱۹۳۳ کتے نانی گوند د ہتھل د شرمگری د لاندے د حکومت واک
پہ لاس کتے واخیتے۔ لوز دنیا دیو بلے خورے کتے سرہ سماج شمرہ
اوس د افغانان سفیر بہ برلن کتے ناست وو۔ لوز د افغانان لوز سرہ
سا لظہ سائل کھمرانے کتے نہ وو۔ د نانی لوز د اخیالے وو۔ چہ افغانان
کتے د پرتگی دینن غامی امان اللہ خان بیا پہ قدسات ساو لے۔ د کتے
منصوبے مشر د نانی پارٹیز Rosenbergs روزن برگ و جی د نانی لوز نظریہ لوزی
چہ دے خیالے وو۔ چہ غازی پہ افغانان کتے پہ قدسات ساو لے
لوز بیانا کتے جرم تہ لوز لوزیہ موقع پہ لاس ورنہ چہ پرتگی پہ ہند
کتے کدی ورنہ کرمے۔ اول دے وقت کتے چونکہ المان سفیران ہم خند
او ہم افغانان تہ ناست وو۔ د پینستو او د پرتگی لوز دوام و
سواو اختلا نالو او دینسن نہ دوی خبر وو۔ چونکہ ۱۹۳۵ نہ
حاجے میرزا علی تہ چہ د قیصر آد ایس یہ لوز مشهور

دے دیر تیا لو خلائ و جھان عدان کمر و نوزا یالوز فقیر صاحب سرہ دیرہ نڈرے
 مابلہ تینکھ کمرہ - جوکل دوه المانیان و نر پرستان مرکز شور و یک تہ
 پتہ تلک چہ دگر پر غرو لو کینے دا فغانی عکرو نوزا و نیرل شورک
 چہ دے پہ وجہ دھاجی صاحب او دنا نیا لو پتہ مابلہ جو تہ شہرہ
 چہ ظاھر شاہ او بر تکیا لائے واسا فکھا کمرل لو خله روس
 او برطانیہ دا فغانان تہ مطالبہ او برہ چہ تمول جرمن او جاپانی خلق چہ
 افغانان کینے کاما کوی دولی تہ و کمرے - جدی باندے افغانان حکومت
 لوید جگرہ مارا و بنیہ - لوے جگرے فصلہ او کمرہ چہ پستون قوم چیل
 میڈانہ جاتہ پتہ و نڈر نہ و سا کوی - آخر روسیہ او برطانیہ خان
 تہ نوزا مہر نہ نہ لٹاول - نوزیدی سرہ مانی شورک - چہ دوی دی
 چیل فیلھیو ادوتہ ساناہ شہی - ظاھر شاہ بے طرفہ پاتہ شور لو
 دغنیے افغانان دجک نہ بچ کمرے - او دیر تکیا لو او افغانان
 کور نئی پہ وجہ دنا نیا لوز سہ منصوبہ چہ عسانی امامت اللہ خان
 پہ قدمت سارولے ناما مہ شہرہ - آخر دولی جنگ کینے مانے او خورہ
 دوی پہ خلوسہ برے تقسیم شورک - چہ یاد دغہ دہے سرہ یو خای
 شہرے - چہ روسیہ کینے فیڈرلک المان جو پستو - صفہ بدہ
 حصہ دے روس لاندے مشرق المان پہ لوم مشہور شور - چہ
 نومبر ۱۹۸۹ دبرلے د دیوال و ماتیل و نہ لپس دولی سیر تہ
 دیر پہ تیزل سرہ بر کسیری - دویم جنگ عظیم نہ لپس دولی
 کینے فیڈرلک المان دا فغانان سرہ چیل تعلقات شہرندک او سائل
 مر نزا امید رو چہ جرمن سوشل ڈیموکریٹ پارٹک لو پستون
 سوشل ڈیموکریٹ پارٹک پہ گنہہ ملکر تیا بہ دغہ ناریخی
 ملکر تیا لومہ شہرہ او خوند ورہ شہی -

کہ شوک پیروی آسودہ دہل پہ غیر کینی دادی دغنی پسمہ دیوہ خان پیر
 پتہ ہم خشک ساقی دزیرہ پہ مینہ خودی مینی انیاد تہ چیران پیر
 " ملی شاعر ملنگ جان "

ھدونه (معنی مانی)

وواپہ دا قہ شی دی
 ہم نما خولک دی ہم خورلی بنا پیرکے دی
 ہم د نیری ہم دھوسی ہم ن منبرکے دی
 اوسی پہ خرمناہ کینے مانکے پہ تعلیف
 خوب د پندی تالوز دی ملاء صاحب پری وکے دی
 بریت لے چہر بنبر لولے وی
 نیرہ پیر بنبر دلے وی
 پینے اراتے نیرکے وی
 او بی لے لکولے وی
 عجیبہ مسرہ شہی دی - وواپہ دا قہ شی دی؟

ستوری دغنی خان سرہ

دغہ دگور پہ شہا مرو غنج بہ داسی اختل کیزی چہ ساما ہی دغنی دغلی
 پر مخ دیر لب لیدل کیزی د چور کیدل لامدہ بہ سیٹل کیزی -
 آہ - - - - - دیری در دو تکے پیننی منج تہ مانکے کور کور
 شہا او ویر ور پیننی شور - یوہ غم شیلے پیننہ لہ بلے تیسرہ وہ
 تانک چہ خرنکھ والوتہ - د الوتکے تانکے خچہ لہ لہ لری یوہ
 صلا وہ - پہ کلا کینے گدوالو خولانہ شہی و سانی سبالو لہ پیرہ
 کلا کینے یو لورچا پلاما دوزر زمانا اما پہ لوم ڈونڈ کاوہ لہ هھی
 سرہ لے ٹامن کا خامن میر منی سرہ لہ لوزر زمانا اما بوجی
 کدی استرکندہ در لورہ - دیری کور لے پتہ و نڈر خرنکھ لو بہ کیزی
 بوری مورا کور و اخست او خیل زور پیرندک خاھر تکہ د بوری
 تال حصہ لے پہ او زور و اچرہ او وی ویلی کچ دی حہ بہ لارہ
 شہہ دماک لپارہ بہ پہ پتھرکے وائنه ور پیننہ جانے لری - - - -
 تہ بہ د خابیت لپارہ سانا نامی مور تہ جو کوری کورہ لوری خوری
 جانے - - - - - نینہ ستوری او وری شہی لور شہر و مبی او دپازو
 شہی پانہی سرہ لہ تہی سوز سکھ تیا کوری - - - - - چیل بلی
 نکلور تہ ئی و ویلی سا حہ لوری - - - - - تہ بہ سارا سا بہ د
 پتہ پیر پور لوتول کوری چہ د غزلی نڈر گولی تری جو ر شہی -
 خاھنی او لورہ پینگو رنی د سبور و بنبر پیننی و ویلی - لوزر زمان
 مال ئی لہ کور خچہ سارا تہ لور شہہ - جان خوری خیل ماستوری لور
 تہ پیر کولے کی شہیدی و لولے لوی لوری تیا سودہ بلہ ماستورہ
 لور ئی خوا کینے کینولہ او د لورہ لوری ہم پہ خشک کینے کینولہ

کینولے - محل غزلی کونیری

توسہ لری

د پسرے سر غزلی نیری دگے پہ سروو سرہ او شہنڈ سوزی مالے ئی
 پہ خان کوری وور - خورہ شہکے سنا ریدہ - بیلبل دکلا بوسرہ شہا
 پہ دید و نہ مریکے - لور کمال بہ غزلی شہکے اقلب بوخت وو - د
 مرغانو هھی دگے لپسک د شہکدہ ویر اندی لندی پہ پیر کور او زور
 سرہ ویلی د گتیر د ابر سانا او لغنی بہ ورسرہ ملگری شہی هیر
 ویدہ شہی ئی ساو بیچارہ - هھی لری تہ د پسرے دینادی و سراز
 کور خدہ - ووز لوتو تہ سنا سونہ ئی کوری وو - او پدغہ ورسہ ایتر
 کی بی کورون در لور - هھی خرا غزلی وہ او مستی وہ د پسرے لیاوی
 د لوکلین غزلی لری پہ هھی خرا وور او د پرتو د ملغلر و غالی
 پہ غاچہ وہ - د پسرے دغہ شہکور و شہر پہ ماتو سرہ پہ چور
 کور و کینے دغہ چیلو پیننو توری تیا مای خوری شہی او د پسرے ن
 دیر و مکلور شہی پہ دیر و لندی شہی -
 لورہ ورج لہ ورا خچہ چہ دسر فوج لہ ساتو خچہ لورہ لور
 مالک لایر شہی نہ وو - د کینر و لوز د مکلے لہ مر تر خچہ لورہ لور
 روسان لہ چیلو نڈری ہم سنگور ملر و سرہ مخ پہ لوز آباد مکلے ن
 کینے نیولویا بہ سا و خوشیدک
 یو تانک ئی مکلے دوز آباد مکلے پہ لور سا هھی کور چہ لارہ
 و خاھنی پدغہ تانک کینے یو خوتہ روسان ناست وور -
 تانک چہ د تیشی لہ مکلے خچہ لور خچہ لایر شہر او دوز آباد دکلے پہ
 پہ نڈر و کینے نابیرہ تانک دتکے لپاری پہ منجیو بر فوک
 بچم والوتہ - خولور روسان کینے ناست وو - چہ هھی
 دوه مہرہ او دوه لوز سخت تپیان شورک - هھی - اوس دغنی خای
 خیر کوری مکلے بہ ورا کیزی دینا کالوز و مینی بہ ہیری -

ماشو ماو بده و رنج راجستی وه چه مونیز تا د سوری بزری کیسه و کومه -
 چانه لدا کیسه چه نوسه مان اما مال یسه ماوه چه ماشومه لور
 او دیوره ماشومه لورئی د خاس و لور او غولانز د پنبه لاندی کشتی
 صغری ای مشغولوی اور سوری بزری فلکلوری کیسه ای وریه پیل
 کومه په کیسه ویلو ماشو ماو ته بوخته وه چه ناخایه د تانگ دویپ
 له توری خولک ساری خولی تخیه تند ساری په کومه سا ولویدن - چانه
 خوسا کیسه لور د وولوشو او دیوره له لوره سره خای پر
 خای شبیده شوه - هغه لورئی چه سینی ته براته وه نیمه کو پیری
 ای الوتلی وه - چانه خور په سینه گرس لگیدی وه - د وچور
 د تهر په برخه لگیدی وه - او کوی په دیوال کئی د ماشوی لور
 د سر ماغزه ای سپین مکه د کوچو خوی لگیدی وه - د
 وینو گتیبو بار ساری کوی وری - دکوتی د مچلی پر مخ پیرته وه
 کله چه د لور زمان اما تر غوزره د شنه اسمان تند ساری ترفه
 ناسه واوریدل شوه او دکوتی د وری لور خوی ای تر سترگو
 شوی مخ په کومه سوال شوه - چه ای ولیده بنگور او د ساری لوسی
 په خیلو وینو لمبیدی دای - مخ د کلا په لویه در واره شو - کله
 چه ای د کلا وری سره کوم ناسیره در و سازه خوا په دانگله
 وویشتل شو او شبیده شو - دنوا بار کئی خکله په چیغه
 سره له لورئی کئی او بنگورئی مکه ته سا ورسیدل -
 د ورو خامتر خوی ای چه د شبیدی جان خستن د سالار باغ د ترمانی
 په دولتی لصدی کئی کما گرو و - او بل زوی ای ای د مچلی کی د
 اولور برینسا په پرورته کما گرو و (دونی زور) د واره
 زمان ای په چیغه حالتونه کور ته سا ورسول -

مکه چه ای سترگه په کندی والی و لگیدی د پلاس سیر می د وولولو
 او د سیری سیری ای په سر و ویز کله ولیدی د غم شیلی پینی
 روع نیونی کوم او دغه بهی وکیل داری لشی په نوم کما گری
 دولت چه د کما گرانو په شروند لولب لوی - دنوا بار مکه خلکو
 دغه پینچه سوری خاور و ته و سپارک -
 هو ... مکه چه د لور زمان اما بنگور کور ته راجله او د ماشوی
 لور غاری لور ساری ای په منخ د کله کی ولیده ناسیره ای وویلی
 لورئی ماخر تاته د شمشند سوری مکلان ساری ای چه
 سپاه دی ماته وویلی ای - ماله شمشند سوری یا سا واره
 ای کئی د رنه د مانا ک لورئی شوه - ما خوشمند سوری د ماله
 سا واره ته خوپه ارمان د شمشند سوری لاری زه به ای اوس
 درته په قبر کیبزم -

جنت

اجسل ختک

دیوه دلانه می تیوس و کولو
 مادوی ملا صیب جنت به خرو
 هغه په کیسه لاس و ل دیلی
 تانه میری او دشوون دونه
 خوالی کتاب ته بو طالب توت
 ماوی چی ته په پینی خه ووی؟
 د نالینی کتاب ای بند غوند کور
 وی چی: نیایسته خوی او شنه خلون
 شیخ د تیبو ایل په لاس و لار
 په خیله زوی ای لاس وصلو
 ده پری لار وکیل: نه درانه
 سیکه غلمان او جنتی شرو نه
 یوخا په لویه شجده پوت پاشید
 ماوی چه خا کما ستاخه ای ده

خپله شملدی شموه ویلی
 ی شرو او پینو عنبری کور نه
 خوالی پوستری شیلید و لار
 ماوی مزدور: نه جنت پیثی؟
 د خیل تند خولدی چه کوله
 وی چی موه کیسه: خواجه خوبونه
 بولیوی غوندی په لار تیویدو
 ماوی چه فیثنی نه خه وای؟
 خیل بیو شری کور ویلی
 بس انسان د خوشالو خوبونه
 ماوی خیل نه تر سر و پیلته کولو
 ده په او تو و سترگو بره کتل
 دی شین انسان نه غوی د ویلی
 ما او ویل تری دا او خوبونه
 ویلی ای د لامکان خاوند
 په خیل مکان کئی خیل خیار جنتی
 هکی دغه لیونون په نامه
 که نارو مار له دای و د ار جنت د

د پیننو شیاستی شش نامتو کیلوال او فیلسوف اجسل ختک

د پیننو خواد خپرونی حرکت

بونی بدی

په پینتی ملی دود سره واده - شیر علی خان

و کور واده چی داری ای ژونه د بقا تمدن دی د پینتی
 کلتور یوه په زړه پوری او پیاوړی برض ده په پینتنه
 قولونه کئی به واده سره

(شیر علی خان د واده په جامه کئی)

زیر د کوم مبارکی واریو او هیله اروجی نور پینتنه هم خیل ورونه په پینتی ملی دود کور بکل کوی

د خلی قولینز مقام
 جلیزی اور میره لقب
 و کول کیبزی چی د
 میرای فر چی د پینتو
 یو او صفت صفت دی
 اخستل شوی دی
 د اصفت اور شیر علی خان
 خیل کورین چی د پینتی
 دکولن په بنا کئی به
 داسی حال کئی چی پینتی
 هلی چایی ای اغوشتی
 وی خیل واده به
 پینتی ملی انونو او
 دود سره و کور موبز
 شیر علی خان ته د
 زیر د کوم مبارکی
 واریو او هیله اروجی نور پینتنه هم خیل ورونه په پینتی ملی دود کور بکل کوی

د نړی دوه اوسیدونکی نریات شوی دی: دا
 اوسیدونکی بهلول اوسباوون لونیبوری - مونږ په داسې حال کې
 چه د سباوون پلا سیدانغا او د بیلول پلا د آتمه شیر افضل کړوال
 ته د نهمه دکوی مبارکه والیو د میرویس بابا پگری سوغات
 وړاندی کوو:

دمیر ویس بابا پگری

چې دی د پښتون ډیر شی که لرو که او که بر
 هر گوت کې دی پیداشی خوشال نیکه لښکر
 دیت، پگری، تورک، ورو وری که جوړه فتاه
 پانگه کېنې ایشکله د پښتون همد او تمبر
 پښتو او پښتو لال ورونی کېنې د نغاسمه
 آی پلامه دمیر ویس بابا پگری کمره وریسر
 کوی دی د باچا خان اولور مسلاله په پیله بیایه
 ناموفز د ښکیالیوله تاسیج ئی کمره خبر
 چې سر تیت نگری غیر ته آزادی سندری والی
 او توری د ښکیلاک ته ئی سینه وی لکه په
 د توری او تلم خاوند چې هر پښتون چې شی
 لوهله به روښانه شی بیاستوری د کس

" فیشن دی د پیر محمد خان دی نور کونړ "

دا په کونړ کې یو اولسی متل دی چی دنوا باد او تیشی د
 خان پیر محمد خان دنوم سره تړلی دی چی د جلال
 اباد په هوائی ډگر کې د الوتکی د تکر په یوه پیښه کې
 خه موده د مخ د ۷۸ کلونو په عمر وفات شو. فدای
 نجمنی خان پیر محمد خان په قوم ایریدی د خان فقیر
 حوی او د کونړ په تاریخ کې د سید جمال الدین اولوی
 خان میر زمان خان وروسته یو منلی او ښکیالی پښتون
 او د پښتنو اولسی ستنه وه. خانصاحب د کونړ د

خان پیر محمد خان

ابادی، سوکالی او اولسی ښیگری د پاره او په تیره بیا د اولس
 د پوهنیز شعور د لوړولو په لاره کې د ښوونکیو په جوړولو
 کې پوره مندی را مندی او خدمتونه کړی. مونږ
 په داسې حال کې چی د خان پیر محمد خان دمیله پالی او
 میروانی یاد تازه کت تو روح ته ئی دوعا کوو.

مونږ د ارباب ظاهر شهید او خدای نجمنی غلام خان د کونړ نومسره
خوا خوږی او همدی دی ښکاره کوو: شهید ارباب
 ظاهر د پښتون ښوونش فیشن. یو تکړه نومی و چې پښتو او پښتونول
 ته ئی ډیر خدمتونه کړی او خدای نجمنی غلام خان د کونړ د
 غلام محمد خان ورور او یو ښکیالی او میروانی پښتون و

د کافی کرښی

چا کېنې چی دکورسی او پیښو اخستلو شوق پیداشی هغه
 بی غیرته، بی همته او خوشامند کوشی. (لوی بابا نوزادان)
 زموږ د زموږ د اولاد ابادی او سوکالی هره ورو د پښتون
 قوم په وحدت کې ده. (خان لالا محمد افضل خان)
 د هدف د پاره لاری کوری خود لاری د پاره هدف مه بدلوی!
 (ستوری)

لیکونکی: ستوری

پښتونخوا ستا اتلان

نه پوهیږم چی پاکوم بوخه ویکم x پښتونخوا ستا اتلان بی شانه ډیری
 ولی خان، اجل خد که افضل خان دی x واپه ستا په میناست له سره تیری
 که د استا لول اتلان ده یادومه x لوی تاب په دنومونو جوړومه
 غنی خان په نوم ئی دلته کېنومه x د ارباب سندر یاد تازه کومه
ارباب سندر خان خلیل: د پښتونوا تر سره تیوب او
 اتل ارباب سندر خان خلیل د پښتونخوا د برکات د ملک په لویه
 درنه سیاسی کورنۍ کې څیږیدلی دی چی د پرنکیا لخوا لای په

ارباب سندر خان خلیل

خلکو کېنې ډیرے قربانی وکړی دی. لری
 کیله ارباب سندر خان خلیل لای په ښوونکی
 سټی ویلوچی په سیاسی هلو ځلو کې برخه لره
 دی د خپل سیاسی فعالیت له کبله ونیول
 شول او دره میاشتی په جیل کې تیری
 کړه. وروسته بیا په اسلامی مابج کې
 داخل شو. خو قسکه چه د آزادی په
 غور ځنگ کېنې برخه لرله. د اسلامی
 مابج خټه وروستل شو او بیا بندی شو خو
 سره دی هم ده د تعلیم سلسله جاری

وساتله - او په پای کې د علی گړ د پوهنتون خټه د ایل ایل بی

